

**Nr 124. IT-policy, riktlinjer för styrning av IT i Uppsala kommun samt revidering av anvisningar för säkerhetsarbetet i Uppsala kommun
KSN-2012-0673**

Kommunfullmäktige

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta IT-policy enligt ärendets bilaga 1.

Anmäls att kommunstyrelsen, under förutsättning av att kommunfullmäktige antar IT-policy, för egen del beslutat

att fastställa riktlinjer för styrning av IT enligt bilaga 2, samt

att revidera anvisningar för säkerhetsarbetet i Uppsala kommun enligt bilaga 3.

Uppsala den 23 maj 2012

På kommunstyrelsens vägnar

Fredrik Ahlstedt/*Per Davidsson*

I avgörandet deltagande: Fredrik Ahlstedt, Cecilia Forss, Liv Hahne, Magnus Åkerman (alla M), Cecilia Hamenius, Peter Nordgren (båda FP), Stefan Hanna (C), Ebba Busch (KD), Erik Pelling, Ulrik Wärnsberg, Hilde Klasson, Milischia Rezaï (alla S), Maria Gardfjell, Frida Johnsson (båda MP) och Ilona Sztatmari Waldau (V).

Dessutom Närvarande: Christopher Lagerqvist, Simone Falk (båda M), Karin Ericsson (C) och Emma Wallrup (V).

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde en IT-strategi 1997. Därefter har stadsdirektören beslutat den 16 februari 2004 om roller, och ansvar för övergripande IT-styrning i Uppsala kommun (anmält i kommunstyrelsen 21 april 2004 § 137). Kommunstyrelsen har vidare den 7 oktober 2009 (§

211) tydliggjort kommunstyrelsens roll i arbetet med IT-frågor. Stadsdirektören har 2012 beslutat om ny planeringsfunktion avseende kommun-gemensam IT, IT-samordningsgrupp mm (Anmält i kommunstyrelsen 7 mars 2012 § 29).

Det finns behov av ett nytt övergripande styrdokument. Sedan beslutet om IT-strategi 1997 har en stark utveckling skett och IT är inte längre endast en stödprocess utan en integrerad del av kommunens huvudprocesser. Kommunens verksamheter vilar till stor del på olika IT-system.

Inom kommunen hanteras information och informationssystemen som en nyckeltillgång och långsiktig resurs som bidrar till ökad öppenhet, effektivitet och utveckling. För att IT ska fungera som denna tillgång behöver IT-verksamheten åskådliggöras i en policy.

Ansvar för kommunens IT-verksamhet följer det normala verksamhetsansvaret i kommunkon-cernen. Nämnders och styrelsers IT-användning styrs av kommungemensamma regelverk och ansvaret för verksamhetsspecifika system ansvarar respektive nämnd eller styrelse för.

IT-policyn är Uppsala kommuns övergripande styrdokument inom IT-området. Policyn anger således kommunens förhållningssätt till IT och inriktningen för användning och utveckling av IT i kommunen.

Policyn kompletteras med riktlinjer för att förtydliga och åskådliggöra inom vilka områden styrning ska finnas. Några exempel på detta är styrning av arkitektur (sättet att bygga system), gemensamma lösningar, modeller och processer. Denna styrning är ett led i att uppnå kostnads-effektivitet, säkerhet och flexibilitet. Avsikten med styrningen är att IT-lösningar i Uppsala kommun tas fram snabbare och kostnaden sjunker.

Med utgångspunkt i denna IT-policy, som är kommunövergripande, utfärdar kommunstyrelsen riktlinjer för styrningen av IT inom nämnd-organisationen. Det är sedan varje nämnds och styrelses ansvar att tillämpa riktlinjerna. På kommunövergripande nivå leds IT-verksamheten

av kommunstyrelsen och som även ansvarar för kompletterande styrdokument.

Kommunstyrelsen har 2006 antagit anvisningar för säkerhetsarbetet i Uppsala kommun utifrån den säkerhetspolicy som kommunfullmäktige antog den 25 oktober 1999. I detta ärende föreslås vissa justeringar i anvisningarna utifrån informations-säkerheten samt en redaktionell ändring med anledning av kommunfullmäktiges tidigare beslut om ny organisation för räddningstjänsten.

Föredragning

Förslaget till IT-policy tar sin utgångspunkt i att säkerställa ett helhetsperspektiv på kommunens verksamhet där nyttan för medborgare och verksamheter säkerställs. Efter det senaste övergripande styrdokumentet antogs 1997 har både de tekniska möjligheterna förbättras och kommunens organisation förändrats. Den decentraliserade modell som hittills funnits av IT-verksamheten omprövas för att nå en ökad kostnadseffektivitet, standardisering och kvalitet.

Möjligheterna till och kraven från medborgarna om en ökad dialog via e-tjänster med kommunen bör tas till vara i det kommande arbetet med IT-verksamheten i kommunen och integreras på ett annat sätt än tidigare i kommunens verksamhetsutveckling. En utgångspunkt är att digitala tjänster ska vara norm i dialogen mellan medborgare, förtroendevalda och medarbetare.

Helhetsperspektivet på kommunens IT-verksamhet med verksamhets- och medborgarnyttan i förgrund ställer krav på att e-tjänster, system och digitala information ska bidra till nytta för användarna genom att vara effektiva, användarvänliga, tillförlitliga och ha hög tillgänglighet. Genom ett införande av dessa krav ges förutsättningar för att kommunens arbete med e-demokrati, e-tjänster och e-förvaltning utvecklas på ett strukturerat och framgångsrikt sätt.

I en stor organisation som Uppsala kommun är det viktigt att hålla en balans mellan centralt ansvar och ansvar ute i organisationen. Stadsdirektörens beslut om ny planeringsfunktion avseende kom-mungemensam IT, innebär att formella arenor har skapats dels med ansvariga på handläggarnivå, dels

på kontors/förvaltningschefsnivå för att dryfta utvecklingen av IT-verksamheten utifrån policyn och riktlinjerna.

Kommunstyrelsen föreslår med bakgrund av det ovanstående att kommunfullmäktige antar IT-policy för Uppsala kommun. Under förutsättning att kommunfullmäktige antar IT-policy för Uppsala kommun föreslås kommunstyrelsen fastställa riktlinjer för styrning av IT.

Säkerhetspolicyn omfattar all kommunal verksamhet vilket inkluderar säkerhetsperspektivet på information och informationshantering. Förslaget revidering av anvisningarna till säkerhetspolicyn innebär till att informationssäkerheten särskilt betonas samt att ansvaret för koordineringen av arbetet under kommunstyrelsen utpekas.

Ekonomiska konsekvenser

En IT-policy ger organisationen möjlighet att på ett rationellt sätt samordna IT i verksamheten så att de investeringar som genomförs utgår från den sam-lade kommunala nyttan.

Bilaga 1

IT-policy

Uppsala kommun är en politiskt styrd organisation med en bred och omfattande verksamhet i såväl nämnd- som bolagsform. Kommunens verksamhet utförs i en miljö som ständigt förändras. För att kommunen ska ha förutsättningar att klara sina samhällsuppgifter och de krav kommunmedborgarna ställer på utbud, kvalitet och service krävs effektiva och flexibla IT-system.

Kommunstyrelsens roll är att som ägare svara för infrastruktur, gemensamma IT-system och gemensamma IT-funktioner.

- IT-verksamheten ska kännetecknas av enhetlighet och drivas av en helhetssyn där både verksamhetsnyttan och medborgarnyttan präglar arbetet.
- Kommunens IT-tjänster ska underlätta service och dialog med medborgarna och därmed bidra till en utvecklad demokrati.

- Uppsala kommuns e-tjänster, system och digitala information ska dagligen bidra med nytta för användarna genom att vara effektiv, användarvänlig, tillförlitlig och ha hög tillgänglighet.
- Uppsalaborna ska känna tillit till att kommunens säkerhetslösningar skyddar såväl medborgarnas personliga integritet som verksamhetens stabilitet och kontinuitet i enlighet med säkerhetspolicyn
- Inom kommunen ska information och informationssystemen betraktas som en viktig långsiktig resurs som bidrar till ökad öppenhet, effektivitet och utveckling.
- IT-arkitekturen, d v s de strukturer och principer som styr systemens utformning, ska vara gemensam och anpassad för verksamhetens krav och behov för största möjliga kvalitet och nytta. IT-arkitekturen ska vara flexibel inför framtida förändrade förutsättningar, möjligheter och behov.
- IT ska öka möjligheterna till organisatorisk effektivitet ur såväl ett medborgarperspektiv som verksamhetsperspektiv. kommunens IT-förvaltning och vid service och kontakt med medborgare och förtroendevalda ska digitala tjänster vara norm. IT ska bidra till att samtliga processer är effektiva och möjliga för uppsalaborna att följa.
- Helhetssynen, användarvänligheten, tillgängligheten och den kontinuerliga utvecklingen ska göra Uppsala kommun till en förebild för e-demokrati, e-tjänster och e-förvaltning.

Bilaga 2

Riktlinjer för styrning av IT

Riktlinjerna utgår från Uppsala kommuns IT-policy som antagits av kommunfullmäktige.

Arkitektur

Med arkitektur avses struktur och de principer som styr systemets utformning. Till IT-arkitektur räknas både systemets funktioner ur ett nyttjandeperspektiv och dess tekniska utformning.

Kommunens IT-lösningar ska utvecklas i en definierad arkitektur

IT-lösningar i Uppsala kommun ska vara anpassade för att uppnå en optimal kostnads-effektivitet, säkerhet och integritet, flexibilitet, utbytbarhet och återanvändbarhet. IT-lösningar ska där det är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart vara anpassade till en tjänsteorienterad arkitektur som bygger på en beskrivning av tjänster och inte i första hand teknik eller produkter (SOA - Service Oriented Architecture).

För att organisationen ska ha förutsättningar att följa fastställda principer för arkitekturen är det väsentligt att det finns en systemkarta. Den ska beskriva de olika systemens inbördes beroenden och integration, finnas lättillgänglig och ständigt uppdaterad.

Vid förändring av befintliga och vid utveckling av nya IT-tjänster och komponenter ska initiativ och åtgärder analyseras, konsekvensbeskrivas och bedömas ur ett arkitektur-perspektiv.

Gemensamma lösningar

Tillgängliga system

IT-tjänster ska som utgångspunkt vara gemensamma och inte knutna till en viss organisation. Informationen i kommunens system ska vara tillgängliga utifrån behov och behörighet.

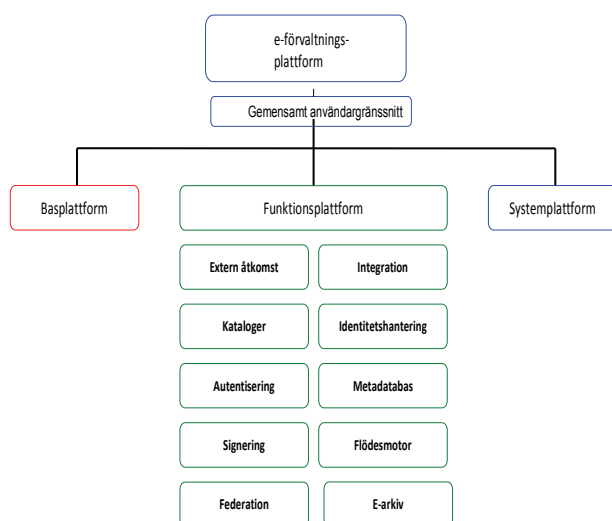
Gemensam plattform för systemanvändning

IT-tjänster ska anpassas till en gemensam plattform för att stödja samarbete, kunskapsdelning och samverkan inom kommunen. En gemensam plattform är en förutsättning för att klara den verksamhetsutveckling och förnyelse som krävs för att leverera e-tjänster till medborgarna.

Gemensam plattform för utveckling av e-tjänster

Kommunen har identifierat e-förvaltnings-plattformen ur följande tre perspektiv, Teknisk plattform, Funktionsplattform och Systemplattform. E-plattformen ska ta hänsyn till kommunens tekniska och funktionella plattformar samt till de IT-system som används av verksamheterna. Ett gemensamt användargränssnitt ska, där det fyller en funktion, användas mellan plattformarna och systemen och e-förvaltningsplattformen. Helheten åskådlig-görs i illustrationen nedan.

E-förvaltningsplattform

Gemensam integrationslösning

Kommunens olika verksamhetssystem och applikationer ska kunna utbyta information. För att skapa en väl fungerande integration mellan de olika systemen och applikationerna ska en gemensam integrationsplattform användas och som säkerställer en fungerande meddelandehantering, kvalitet och säkerhet.

Ett fåtal drifanläggningar

Kommunen ska minska antalet datorhallar /drifanläggningar.

Gemensam katalogtjänst

För att öka säkerheten i kommunens system ska det endast finnas en standard för hur användarnas rättigheter till IT-tjänster hanteras. För att skapa en effektiv och säker hantering av behörigheter ska endast en gemensam katalogtjänst finnas för Uppsala kommun.

Gemensamt elektroniskt arkiv

För att informationen i kommunens system och tjänster ska vara långsiktigt tillgängliga ska ett elektroniskt arkiv finnas. Vid införande av nya informationssystem och tjänster ska hänsyn tas till informationens gallring och långtidsbevarande.

Samordnad styrning

Gemensamma funktionskrav

För att säkerställa ett sammanhållet IT-baserat verksamhetsstöd ska funktionskrav gemensamt utarbetas mellan kravställande enheters behov så att nytta och kostnadseffektivitet uppnås utifrån Uppsala kommunens totala uppdrag. Det innebär att funktionskrav på IT ska formuleras utifrån funktioner och inte utgå från teknik och produkter.

Gemensam infrastruktur

Kommunen ansvarar för etablering av en gemensam infrastruktur. Infrastrukturen ska användas av kommunens verksamheter. Till infrastruktur räknas:

- Kommunikation mellan fastigheter där kommunen bedriver verksamhet
- Fastighetsnät i egna fastigheter
- Fastighetsnät i externt hyrda fastigheter (kommunen är kravställare)
- E-post
- Centrala drifanläggningar
- Telefoni
- Katalogtjänst
- Virussydd
- Operativsystem, datalagring och databaser

- Ekonomisystem, HR-system, ärendehanteringssystem, säkerhetssystem, kontorsinformationssystem, beslutsstöd, geografiskt informationssystem, web, internweb och e-arkiv

Nyttan i centrum

Varje IT-lösning i Uppsala kommun ska före införande ha nyttovärderats och stämts av mot arkitektoniska krav och antagna standarder. Nyttovärderingen ska följas upp så att effekten av en IT-lösning får avsedd effekt.

Gemensam projektmodell

En gemensam projektmodell för IT-relaterade projekt inom kommunen ska tillämpas så att samtliga medverkande i ett projekt känner till sina roller, befogenheter och skyldigheter. På så sätt skapas en grund för en god projektstyrning.

Gemensam förvaltningsmodell för IT-system

Kommunen ska tillämpa en modell för affärs- mässig systemförvaltning i syfte att få en effektiv styrning av hur IT-systemen förvaltas.

Samtliga IT-tjänster ska synliggöras

Uppsala kommuns IT-tjänster ska beskrivas i en gemensam tjänstekatalog. Tjänstekatalogen innehåller en beskrivning av varje tjänst, möjliga val av servicenivåer och kostnad för användning. Därmed säkerställs att alla verksamheter får synliga, skalbara och förutsägbara IT-kostnader.

Processororienterad IT-produktion

För att minska störningarna i kommunens IT-verksamhet ska IT-produktionen arbeta processororienterat. Ansvar och befogenheter ska tydliggöras för att säkerställa att störningar minimeras och hanteras effektivt. Processbeskrivningar för kommunens IT-produktion ska finnas tillgängliga och vara aktuella.

Miljö

Anskaffning, användning och avveckling av IT-lösningar ska aktivt bidra till Uppsala kommuns klimatmål. Kommunens IT-lösningar ska underlätta och möjliggöra en ökad resurseffektivitet för verksamheterna.

Bilaga 3

Föreslagna justeringar i Anvisningar för säkerhetsarbetet i Uppsala kommun
- med X markeras var ändringarna skall in

Sid 2 – sista stycket under rubriken "Allmän intern säkerhet"

Följande text under allmän intern säkerhet tas bort:

I den allmänna säkerheten ingår också arbetet med IT-säkerheten som innebär att skydda såväl information som systemen.

Ersätts av följande text:

I den allmänna säkerheten ingår arbetet med informationssäkerhet (IT-policy). Kommunen ska upprätthålla en väl avvägd informationssäkerhet med hänsyn till behoven hos kommunen, verksamheterna i kommunen och allmänheten. Detta gäller även när kommunens information eller informationssystem hanteras av externa parter.

Med informationssäkerhet menas bevarande av konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet hos information.

Sid 2 avsnittet "ansvar och ledning"

Stycket

Räddningsnämnden har kommunstyrelsens uppdrag att samordna arbetet med extraordinära händelser samt att utarbeta förslag till handlingsprogram för räddningstjänsten enligt lagen om skydd mot olyckor.

Ersätts av följande text

Räddnings- och beredskapsnämnden har att utarbeta förslag till handlingsprogram för räddningstjänsten enligt lagen om skydd mot olyckor.

Sid 3 avsnittet "Ansvar och ledning"

tillägg:

Informationssäkerhetssamordnare har kommunstyrelsens uppdrag att koordinera informationssäkerhetsarbetet i kommunen.

Säkerhetspolicy

för Uppsala kommun antagen av kommunfullmäktige 25 oktober 1999.

HÖG SÄKERHET i kommunen skall medverka till att skapa trygghet och goda livsbetingelser för människor samt skydda och säkerställa kommunens egendom och miljö.

KOMMUNEN SKALL bedriva ett aktivt och förebyggande säkerhetsarbete som skapar en robust, flexibel och uthållig kommunal verksamhet med hög säkerhet.

SÄKERHETSFRÅGORNA SKALL ingå som naturlig och integrerad del i ledning och samordning av verksamheterna.

Anvisningar för säkerhetsarbetet i Uppsala kommun

Säkerhetspolicyn är antagen av kommunfullmäktige den 25 oktober 1999. Anvisningarna för säkerhetsarbetet reviderades 2006 enligt beslut av kommunstyrelsen. Policyn skall tillämpas inom kommunens nämnder, bolag och stiftelser. Tillämpningen stöds av anvisningar och konkreta rutiner.

Säkerhet och trygghet är något som inte kan tas för givet, utan som skall skapas genom aktivt och gemensamt säkerhetsarbete.

Säkerhetsarbetet skall leda till säkerhet och trygghet för alla som bor och vistas i kommunen samt för kommunens verksamheter, egendom och ekonomi.

Ett aktivt skydds- och säkerhetsarbete med identifiering av risker och åtgärder för att minimera dessa gör att den normala verksamheten är drifts- och avbrottsäker, vilket utgör grunden för kommunens förmåga att verka.

Säkerhetsarbetet bedrivs ur följande fyra perspektiv:

ALLMÄN INTERN SÄKERHET

Allmän intern säkerhet innebär att skapa en trygg och säker miljö för medarbetare och alla som bor eller vistas i kommunen och som berörs av kommunens verksamheter. Det innebär också att skydda kommunens egendom och tillgångar samt via försäkringar och aktivt skadeförebyggande arbete skapa ekonomisk trygghet för kommunal verksamhet.

I den allmänna säkerheten ingår också arbetet med IT-säkerheten som innebär att skydda såväl informationen som systemen.

SKYDD MOT OLYCKOR

Skydd mot olyckor innebär åtgärder för att i samverkan med andra aktörer i samhället förebygga olyckor, begränsa och avhjälpa skador samt att förbereda reservmöjligheter för samhällsviktiga funktioner. Säkerhetsarbetet skall också ge underlag för samhällsplaneringen så att till exempel verksamheter och bebyggelse placeras och utformas säkert. I arbetet ingår också systematiskt brandskyddsarbete vilket innebär att på ett organiserat och fortlöpande sätt planera, utbilda, öva, dokumentera, kontrollera och följa upp brandskyddsarbetet. Genom arbetet för skydd mot olyckor ges underlag och förutsättningar för ett aktivt skadeförebyggande arbete och för kommunens brandförsvaret att utöva en effektiv räddningstjänst.

VERKSAMHET VID EXTRAORDINÄRA HÄNDELSER

En extraordinär händelse är en allvarlig kris som stör viktiga samhällsfunktioner eller äventyrar befolkningens livsbetingelser. Med allvarlig kris menas en händelse som drabbar många människor och stora delar av vårt samhälle.

Det skall finnas en planering för hur risker och sårbarhet skall undanröjas eller minskas och hur kommunen skall hantera konsekvenserna av en extraordinär händelse. Kommunen har ett samordnande ansvar inom sitt geografiska område som bland annat att se till så att myndigheter, organisationer och företag samverkar vid en extraordinär händelse.

SÄKERHETSSKYDD

Kommunen skall ha ett tillfredsställande säkerhetsskydd för sådana uppgifter som har betydelse för totalförsvaret. Detta innebär skydd mot spioneri, sabotage och andra brott mot rikets säkerhet samt terrorism, även om brotten inte hotar rikets säkerhet.

Ansvar och ledning

Ansvaret för kommunens säkerhetsarbete skall följa det normala verksamhetsansvaret på alla nivåer i kommunkoncernen.

Kommunfullmäktige fastställer säkerhetspolicy samt handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för arbetet med säkerhet i kommunen. Detta innebär ansvaret för arbetet med kommunens skydd mot olyckor, extraordinära händelser, säkerhetsskyddet samt allmän säkerhet. Kommunstyrelsen skall även följa upp nämndernas och bolagens säkerhetsarbete.

Räddnings- och beredskapsnämnden har kommunstyrelsens uppdrag att samordna arbetet med extraordinära händelser samt att utarbeta förslag till handlingsprogram för räddningstjänsten enligt lagen om skydd mot olyckor.

Säkerhetschefen är kommunens säkerhetsskyddschef och har också kommunstyrelsens uppdrag att koordinera säkerhetsarbetet i kommunen. En särskild grupp med tjänstemän representerande den kommunala organisationen stödjer arbetet med skydd mot olyckor, extraordinära händelser, krisberedskap och internt skydd.

En krisledningsnämnd under ledning av kommunstyrelsens ordförande svarar för ledningen av kommunen vid extraordinär händelse.

Nämnder/bolagsstyrelser har ansvaret för säkerhetsarbetet inom respektive verksamhetsområde. Förvaltningschef/bolagschef ansvarar för att säkerhetspolicy, handlingsprogram och anvisningar följs samt att säkerhetsarbetet samordnas och anpassas till den egna verksamheten.

X *Chefer och arbetsledare* på alla nivåer har ansvar för att inom sina verksamhetsområden uppmärksamma risker och säkerhetsproblem samt initiera att åtgärder vidtas.

Alla förtroendevalda och anställda har ett personligt ansvar för att uppmärksamma och rapportera risker och säkerhetsproblem samt följa givna säkerhetsbestämmelser.

Säkerhetsarbetet

För att kunna genomföra säkerhetspolicyn skall det på alla nivåer finnas en organisation, som aktivt och systematiskt förebygger risker och föreslår konkreta åtgärder för att undanröja olika hot. Dessutom skall ett väl avvägt försäkringsskydd bidra till att minska de negativa konsekvenserna av skador eller andra oönskade händelser.

Följande delar skall bland andra ingå i kommunens säkerhetsarbete:

Kontinuerliga och systematiska risk- och sårbarhetsanalyser skall genomföras såväl centralt som lokalt. Kommunövergripande risk- och sårbarhetsanalyser initieras och genomförs centralt. Lokalt genomförs analyser (säkerhetsanalyser) i syfte att förebygga risker och skador samt hantera kriser i den enskilda verksamheten.

Handlingsplaner som omfattar planerade och nödvändiga åtgärder för att eliminera eller minska risker ska upprättas fortlöpande som ett resultat av genomförda risk- och sårbarhets-/säkerhetsanalyser. Planerna ska vara konkreta och även innehålla uppgifter om ansvarig för åtgärden samt kostnader härför. En väl avvägd riskfinansiering med försäkringar som en väsentlig del skall ingå i det skadeförebyggande arbetet. Planering för kris skall finnas såväl centralt som lokalt.

Konkreta instruktioner och rutiner för säkerhetsarbetet är viktiga delar i det förebyggande arbetet. Säkerhetsplaneringen skall ingå som en del i ordinarie verksamhetsplanering.

Skador och tillbud skall rapporteras i ett kommungemensamt rapportsystem. Syftet är att såväl lokalt som centralt följa utvecklingen och vidta anpassade förebyggande åtgärder.

Utbildning och information avseende säkerhetsfrågor skall kontinuerligt ske såväl centralt som lokalt. Säkerhetsmedvetandet skall höjas hos alla medarbetare genom information och fortlöpande utbildnings- och övningsverksamhet. Verksamhetsansvariga skall särskilt beakta att alla nyanställda medarbetare får säkerhetsutbildning som en del i introduktionsutbildningen.